

Dragan Damjanović

Umjetničko blago Strossmayerove katedrale u Đakovu

Grad Đakovo, Đakovo, 2017.

U povodu stopedesete obljetnice početka gradnje đakovačke katedrale Grad Đakovo izdao je monumentalnu monografiju vrsnog znanstvenika dr. sc. Dragana Damjanovića izvanrednog profesora povijesti umjetnosti sa Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Autor nam je znan po monografiji Đakovačka katedrala u izdanju Matice hrvatske iz Zagreba 2009., što je bilo znatno skraćeno izdanje njegove doktorske disertacije, a sada su pred nama i nova saznanja iz toga rada dopunjena podacima o opremi katedrale, ikonografskom programu, freskama, projektu orgulja i projektima za glavni oltar. Znanstveno utemeljeni osvrt na opremu, bez sumnje jednog od najznačajnijih sakralnih objekata Srednje Europe iz druge polovice 19. stoljeća, uz mnoštvo kvalitetnih fotografija i ilustracija te obimnost građe i visoka kvaliteta tiska knjige užitek su za svakog pravog čitatelja.

Početno nam je predočena povijest izgradnje đakovačke katedrale s uvidom u arhitektonska rješenja projekta, kao i njen tijek gradnje. Biskup Strossmayer naručio je od tada najjemenitnijeg arhitekta Karla Rösnera projekt za đakovačku katedralu kao trobrodne dvotoranjske neoromaničke bazilike s transeptom. Nakon smrti nasljeđuje ga novi arhitekt Friederich von Schmidt koji unosi brojne gotičke elemente, a tu je i njegov učenik Herman Bollé. Što se tiče fresaka i dekorativnog oslika uposlen je tada najcjedeniji slikar sakralnih kompozicija nazarenac Johann Friederich Overbeck. Glavni brod oslikan je temama iz Starog zavjeta, a u transeptu i svetištu su prizori iz Novog zavjeta, dok su evanđelisti s prorocima prikazani na pandantivima, a Petrov život u tamburu kupole. Overbeckovi kartoni (13 i još 1 djelomično) pomno su razrađeni i predočeni ovom knjigom. Samu izvedbu oslikavanja izveli su Alexander Maximilian i Ludovico Seitz, radi se o 37 fresaka. Svi detalji po-

mno su nam predočeni jer su snimljeni u visokoj rezoluciji i uz pomoć skela te nam tako daju uvid u visoku kvalitetu opreme đakovačke katedrale. Od prethodnika stilski odudaraju dvije freske Achillea Ansiglionija u glavnom brodu katedrale. Nakon požara u katedrali iz 1933. godine obnovu je nadzirao Gjuro Szabo, a freske Ljubo Babić. I nakon 1945. izvedena je jedna nevješta popravka. Potom je znalački predstavljen i ikonografski program zidnog oslika. Razrađene su sve freske i pojašnjeni prikazi te naglašeni zanimljivi detalji poput grupica Bošnjaka svih nacionalnosti i vjera na glavnoj apsidi, jer – to je tada i bosanska biskupija!

Budući da je u arhitekturi 19. stoljeća dekorativni oslik zauzimao vrlo istaknuto mjesto i ovdje mu je posvećen značajan dio. Očaravaju vrijedne i kvalitetne fotografije bogatstva dekoracije apsida, svodova, potkupole, stubova. Razrađene su i kompozicije na glavnom pročelju katedrale. Potom slijedi pomni prikaz skulptura kao pokušaj stvaranja pandana nazarenskom slikarstvu. Angažirano je čak pet kipara: Vatroslav Donegani, Ivan Rendić, Georg Feurstein, Tomo Wodička i Alojzije Gangl. Biskupov nadgrobni spomenik kasnije je izradio Rudolf Valdec. U prebogatoj monografiji obrađene su uz oltare i korske klupe, orgulje, propovjedaonica, podno popločenje s imitiranjem djela narodnog obrta, vrata, prozori i vitraji, razni liturgijski predmeti od metala ili drva te brojni biskupski štapovi, kao i svi novopronađeni projekti. Ilustracije koje prate tekst raspoređene su uglavnom prema kronološkom redu izrade, a ne prema njihovom mjestu u crkvi ili kronologiji Svetog pisma.

Ovom obimnom monografijom na više od četiristo stranica velikog formata daje se zoran uvid u reprezentativnost interijera đakovačke katedrale, kao i izbor apostrofiranih na naručitelja biskupa Strossmayera te visoko kvalitetan slikovni materijal. Značaj je i u stručnom i objektivnom prikazu lišenom dosadašnjih dijelom i kampanelističkih pristupa, a za očekivati je i nove ostvaraje jer ima i još uvijek zasada nepronađenih projekata. Engleska verzija knjige širi recepciju i naglašava srednjoeuropsku dimenziju značaja velikog biskupa i mecena Josipa Jurja Strossmayera.

Hrvoje Miletić